

Prostatakreft

Kostråd under og etter strålebehandling

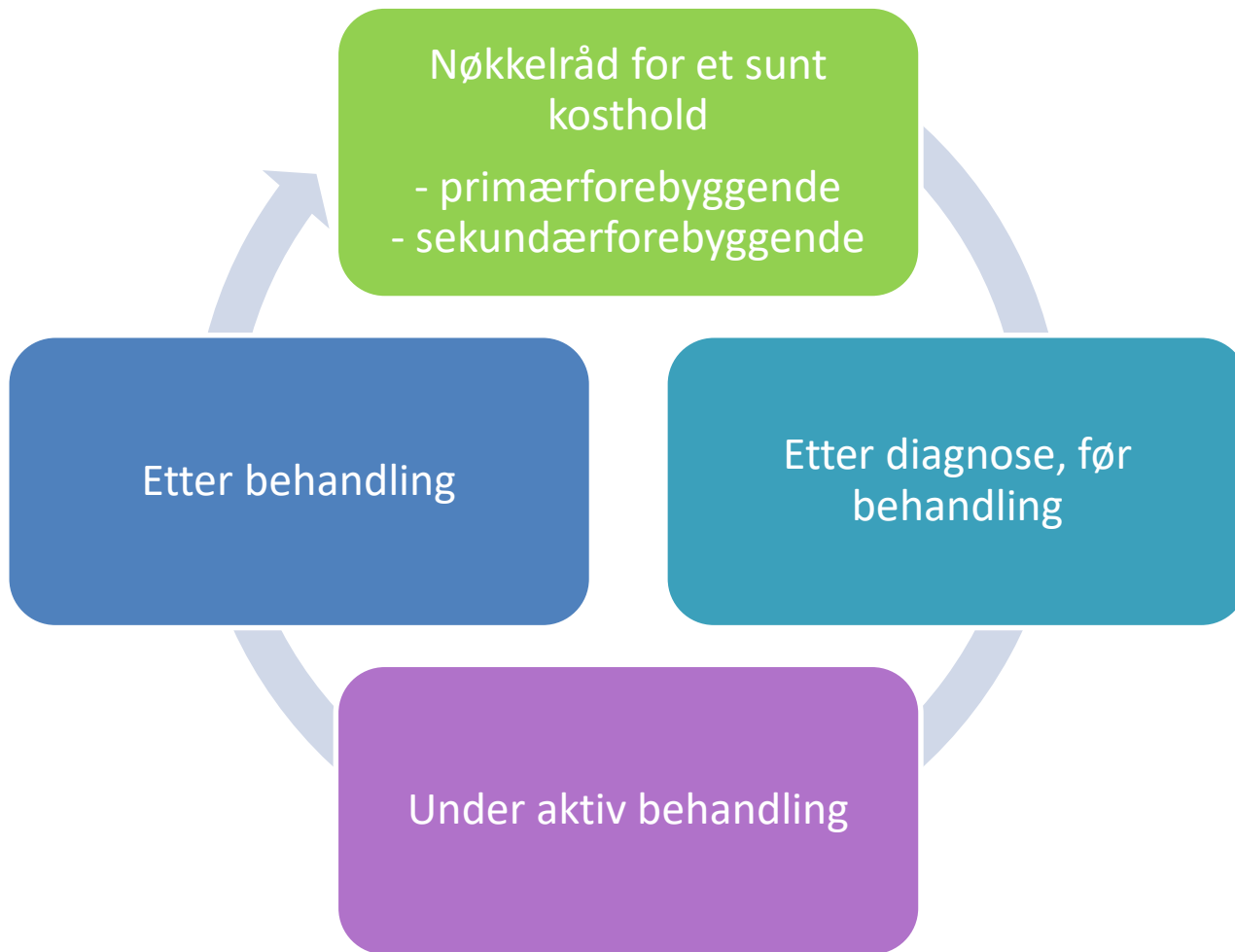
Malene Slott

Klinisk ernæringsfysiolog

Kreftrehabiliteringssenteret – Aker sykehus

Kreftklinikken – Oslo universitetssykehus

2024

Hvorfor er maten viktig under kreftbehandling

- Forebygge vekttap/underernæring
- God ernæringsstatus viktig for å tåle behandlingen best mulig
  - Krefter til å bekjempe sykdom
  - Færre bivirkninger
  - Bygge nye, friske celler
  - Styrke immunforsvaret

To sett med råd

- Mat ved stråleplager/spisevansker

Vekttap

Spis ofte

Berike maten/energitett mat

Næringsdrikker og pulver

Diare/luftplager

Laktosereduserte melkeprodukter

Mindre fett ved fettdiare

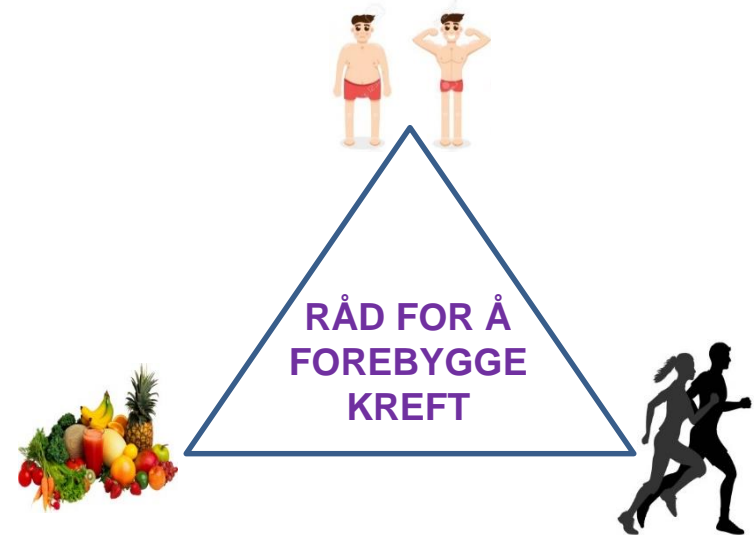
Bruk finfordelt mat

Unngå mat som gir luftplager

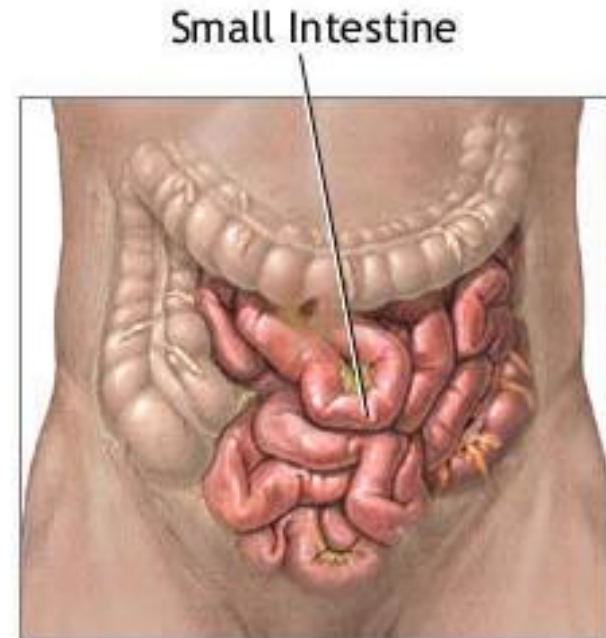
- Mat etter stråling/ikke noen plager

RÅD FOR Å FOREBYGGE KREFT

Strålebehandlingen kan påvirke

- Fordøyelsen
- Opptaket av vann
- Dette kan gi
  - Løs mage/diaré
  - Luftproblemer
  - Kvalme og uvelhet (dårlig appetitt)

Vekttap

- Små og hyppige måltider (6-8 per dag)
- Protein- og energirik kost
- Berikning
- Næringsdrikker som erstatning for måltider eller som drikke

Beriket grøt

- Havregrøt på vann 85 kcal
- Havregrøt på helmelk 200 kcal
  - + 1 ss sukker
- Havregrøt på helmelk 400 kcal
  - + 1 ss sukker
  - + 2 ss olje
- Havregrøt på helmelk 500kcal
  - + 1 ss sukker
  - + 2 ss olje
  - + 2 ss Berikningspulver

Kostråd ved diaré

Strålebehandling kan påvirke fordøyelsen av blant annet melkesukker (laktose) og fett.

- Nok drikke
- Hyppige regelmessige måltider
- Mindre melkesukker (laktose) i kosten
  - bytt til laktoseredusert meieriprodukter
  - gulost, yoghurt, kulturmilk tåles av de fleste
- Mindre fett i kosten
- Lettfordøyelig kost

Kostråd ved løs mage

Mindre fett for å minske plagene

Prøv ut noe magrere kost enn normalt

- Skjære bort synlig fett
- Skrapet lag (lett)margarin på brødet
- Magre påleggsalternativer
- Middag: rent kjøtt og fisk
- Forsiktig med nøtter, avocado, formkake og winerbrød

Kostråd ved løs mage, luftplager

Matvarer som kan forverre plagene

- Svsker, rosiner og annen tørket frukt
- Mye fiber (fullkorn, kli)
- Rå grønnsaker
- Kål, belgfrukter og løk
- Kunstig søtningsmiddel (sukkeralkoholer som f.eks. sorbitol)
- Kullsyreholdige drikke
- Alkoholholdige drikker

Kostråd ved løs mage

Matvarer som kan dempe løs mage

Stivelse som finnes i:

- Poteter
- Ris
- Pasta
- Bananer
- Kokte gulrøtter
- Havre
- Loff
- Blåbær

Lettfordøyelig kost

- Tilberedning av middagsmaten: Kokt, ovnsbakt eller dampet
- Mindre stekt, grillet, saltet og røkt kjøtt/fisk
- Mer fisk og hvit kjøtt
- Mellomgrovt brød uten hele korn og frø
- Bruk kokt/most fukt/bær/grønnsaker
- Begrens belgfrukter, kål, hvitløk, løk
- Mild krydret mat
- Mindre kaffe
- Mindre alkohol

To sett med råd

- Mat ved stråleplager/spisevansker

Vekttap

Spis ofte

Berike maten/energitett mat

Næringsdrikker og pulver

Diare/luftplager

Laktosereduserte melkeprodukter

Mindre fett ved fettdiare

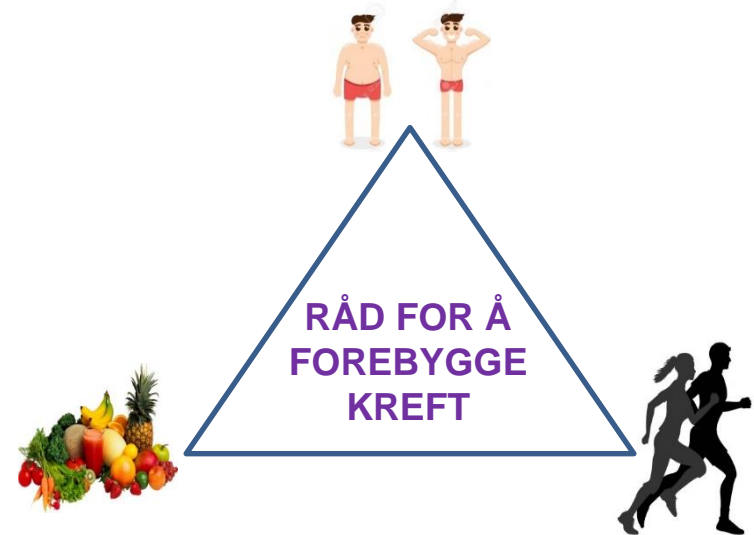
Bruk finfordelt mat

Unngå mat som gir luftplager

- Mat etter stråling/ikke noen plager

RÅD FOR Å FOREBYGGE KREFT

Systematiske kunnskapsoppsummeringer

World Cancer Research Fund / American Institute for Cancer Research
(Publisert 1997, 2007, 2018) www.wcrf.org

Effekt av kosthold og fysisk aktivitet på forebygging av kreft

BEGRENS INNTAKET
AV RØDT KJØTT OG
BEARBEIDET KJØTT

BEGRENS INNTAKET
AV DRIKKE MED
TILSATT SUKKER

SPIS MINDRE
«FAST FOOD»
OG ANDRE
PROSSESSERT
MATVARER MED
MYE FETT,
STIVELSE OG
SUKKER

BEGRENS INNTAKET
AV ALKOHOL

SPIS MYE
FULLKORN,
GRØNNSAKER,
FRUKT OG
BØNNER

World
Cancer
Research
Fund

American
Institute for
Cancer
Research

RÅD FOR Å FOREBYGGE KREFT

IKKE TA
KOSTTILSKUDD
FOR Å
FOREBYGGE
KREFT

FYSISK
AKTIVITET

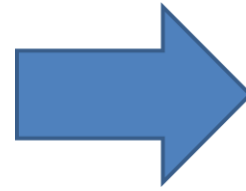
MØDRE BØR AMME
BARNET SITT HVIS
DE KAN

KROPPSVEKT INNEN
NORMALOMRÅDET

FØLG RÅDENE OGSÅ
HVIS DU ER
KREFTOVERLEVER

VARDESENTERET

5-8 om dagen

Fullkorn

2 porsjoner hver dag

En porsjon fullkorn:

Tre grove knekkebrød

75 gram fullkornpasta
(tørr, 55 % fullkorn)

To til tre grove
brødsiver
(med minst 75 % sammalt
mel eller hele korn)

45 gram havregryn

Fisk til middag to til tre ganger i uken, hvorav 200 g fet fisk

www.salma.no

www.3iuka.no

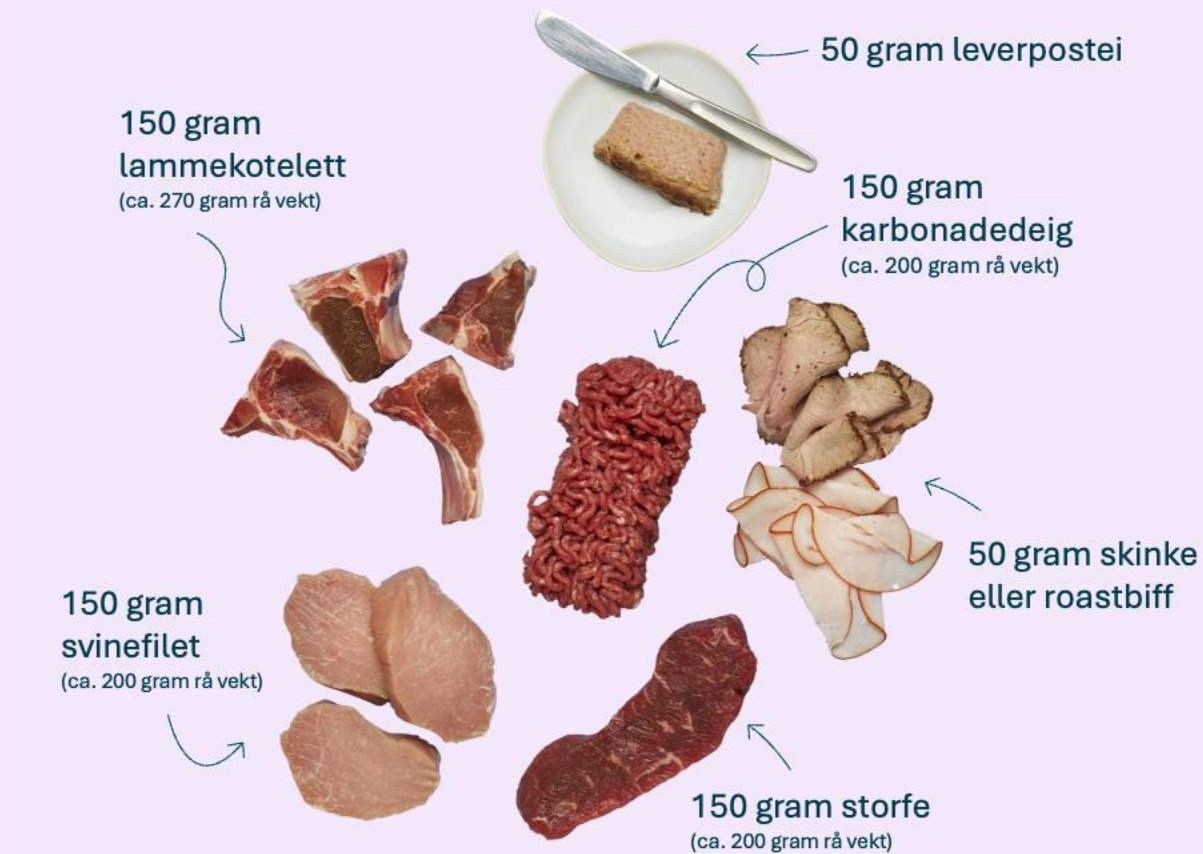
LHL
Foto: SYNGVE DREYER
STYLST: KRISTIN K. VORIKINN

Hvor mye er 350 gram rødt kjøtt i uken?

Rødt kjøtt bør **begrenses til 350 gram** per uke eller lavere. Spis minst mulig bearbeidet kjøtt. Dersom du spiser bearbeidet rødt kjøtt, inngår dette i mengden på 350 gram.

Dette tilsvarer inntil to middager i uken og noe pålegg.

Anbefalingen på maksimum 350 gram gjelder spiseklart produkt

Begrens:

Fastfood og annen prosessert mat som inneholder mye fett, stivelse og sukker.

- Mye energi/kcal
- Lite næringsstoffer
- Lett å like
- Lett tilgjengelig

Drikk minst mulig alkohol for helsens skyld

- Alkohol anbefales ikke.
- Dersom man drikker alkohol bør inntaket begrenses.

Kroppsvekt innenfor normalområde

Stabil vekt innen normalområde BMI 20 – 25
Sjekk BMI kalkulator.

Det er bare muffins....

450 kcal

Velg smart!!!!

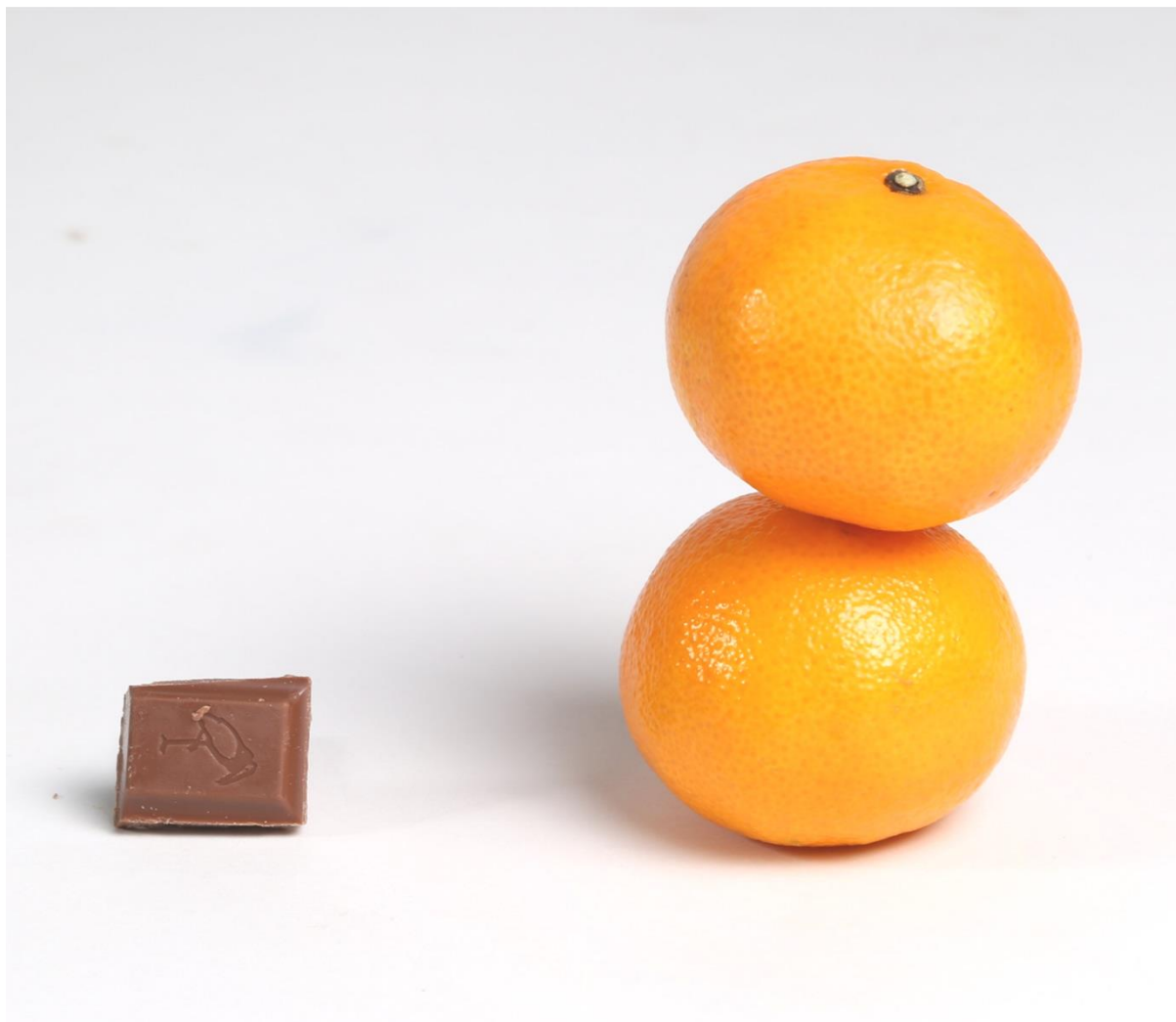
VARDESENTERET

450 kcal

ETABLERT AV OUS OG KREFTFORENINGEN

Hvor mange klementinbåter tilsvarer en sjokoladebit?

Ikke ta kosttilskudd for å forebygge kreft

- Kosttilskudd ikke anbefalt ved variert matinntak.
- Enkeltgrupper kan ha behov for tilskudd, ved f eks langvarig diare.
- Noen tilskudd kan gi økt risiko for kreft.

Antioksidanter

**Quick
fix**

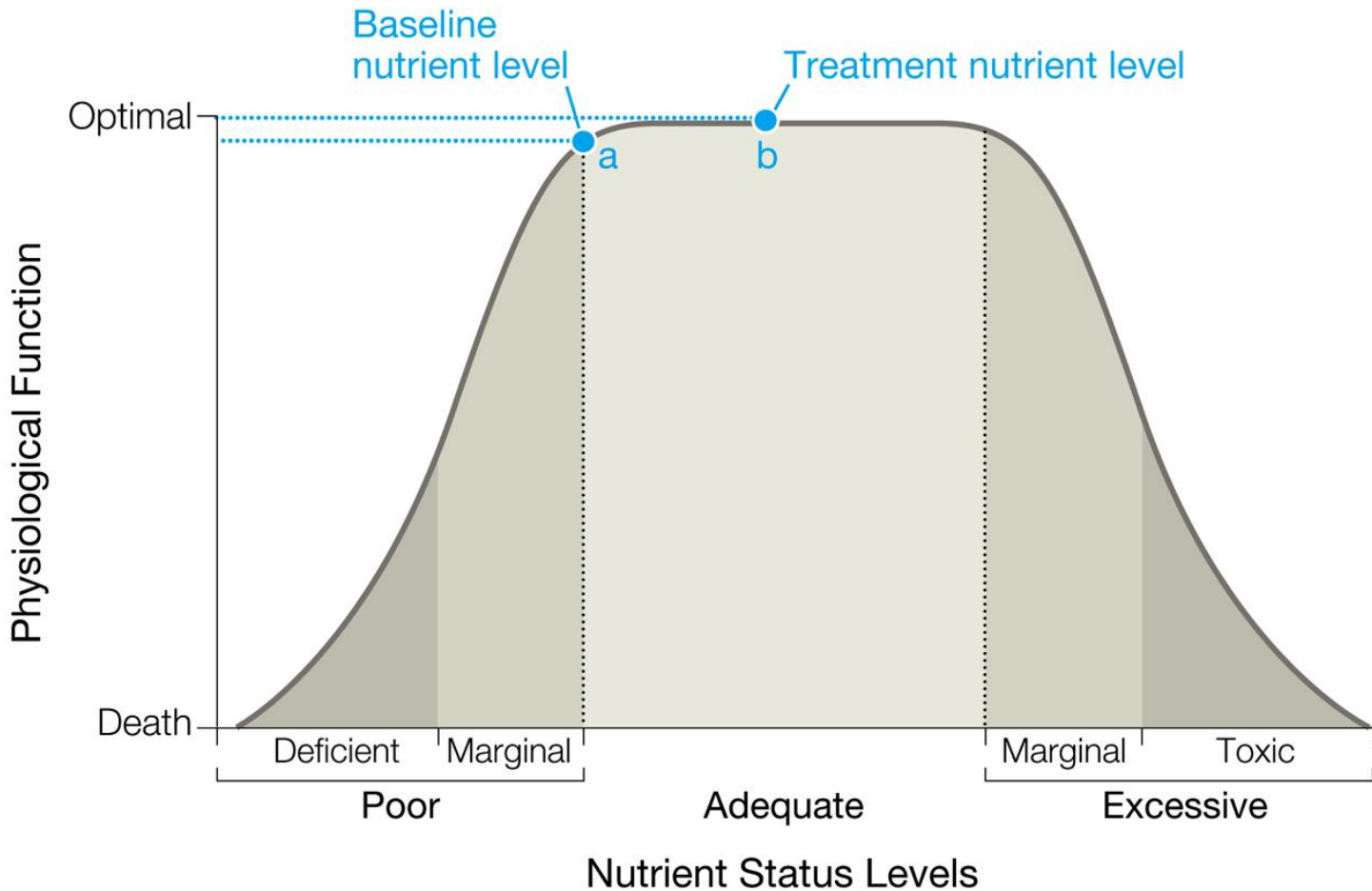

Bestill
Blåbær nå!

Hva er optimal dose?

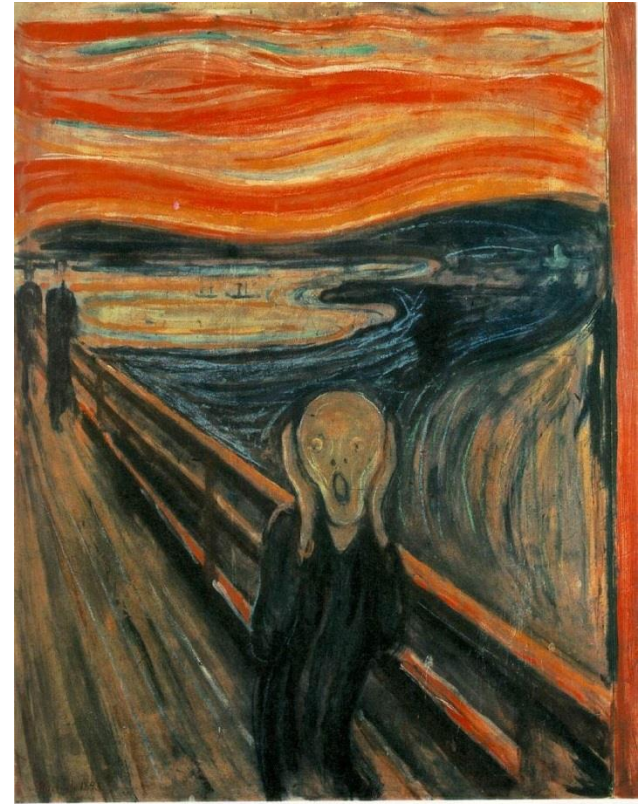
Morris, M. C. et al. JAMA 2011;305:1348-1349

Hel mat ikke piller og pulver!

Matglede

Take home message

- Hold vekten stabil under behandling
- Ta hensyn til bivirkninger
- Etter behandling: Sunt kosthold og stabil vekt innenfor normalområdet.

Ved store endringer i kostholdet bør man følge opp næringsstatus!

Takk for oppmerksomheten!

Vardesenteret i Oslo finner du på
OUS, Radiumhospitalet og Ullevål

Oppskrifter og inspirasjonsfilmer
[https://kreftforeningen.no/vardesenteret/
opskrifter/](https://kreftforeningen.no/vardesenteret/opskrifter/)

Følg oss gjerne på Facebook!
www.vardesenteret.no
Tlf. 974 00 440

VARDESENTERET

VARDESENTERET

Kreftrehabiliteringssenteret – tverrfaglig rehabiliteringstilbud

- Bestående av onkolog, psykologer, kreftsykepleier, sosionomer, klinisk ernæringsfysiolog, fysioterapeuter og helsesekretær.
- For pasienter i yrkesaktiv alder (18-67 år) som har gjennomgått kreftbehandling
- Helse- og arbeid tilbud. Fokus mot jobb.
- Henvisning fra lege
- Helse Sør Øst
- Beliggende på Aker sykehus

